

Asia: VN/9133/2021

## Hallituksen esitys eduskunnalle luotsauslaiksi ja siihen liittyväksi laiksi

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään säädettäväksi uusi luotsauslaki, jolla kumottaisiin ja korvattaisiin voimassa oleva luotsauslaki. Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Oikeusrekisterikeskus (ORK) huolehtii yli 40 erilaisen hallinnollisen seuraamus- tai rikemaksun täytäntöönpanosta. Siten erityisesti seuraamusmaksujen määräämistä ja täytäntöönpanoa koskevat kohdat esitysluonnoksessa, ovat ORK:n lausunnossa arvioinnin kohteena. Ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan 1.6.2023.

Liikenne- ja viestintävirastolla olisi jatkossa mahdollisuus luotsauslain nojalla määrätä seuraamusmaksu. Nykyisessä luotsauslaissa ei ole mahdollisuutta puuttua virheellisen toimintaan tällä tavoin. Seuraamusmaksun määräisi liikenne- ja viestintäviraston sisäinen asiantuntijaelin, seuraamuskollegio, josta on ehdotettu säädettäväksi liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muutoksesta koskevassa ehdotuksessa. Esityksessä uudelle seuraamusmaksulle ei ole esitetty muuta nimeä kuin ”Seuraamusmaksu” (67 §). ORK katsoo, että jos yksilöivä nimi on määriteltävissä, 67 §:n otsikkoa voitaisiin vielä tarkistaa. Mahdollisena tarkennuksena otsikkoon voisi ORK:n näkemyksen mukaan tulla kyseeseen esimerkiksi ”Luotsaustoiminnan seuraamusmaksu”. Esitetyn luotsauslain 67 §:ään sisältyisi yksilöity luettelo teonkuvauksista, joiden perusteella toimijalle voitaisiin määrätä seuraamusmaksu. Seuraamusmaksun suuruus olisi laivaisännälle ja luotsausyhtiölle määrättäessä enintään 100 000 euroa ja luonnolliselle henkilölle määrättäessä enintään 5000 euroa.

Esitetyn luotsauslain 69 §:n 4 momentin mukaan seuraamusmaksun täytäntöönpanossa noudatettaisiin sakon täytäntöönpanosta annettua lakia (672/2002). ORK:n näkemyksen mukaan sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa on riittävät menettelysäännökset rahamääräisten seuraamusten täytäntöönpanosta. Ehdotetun luotsauslain 69 §:n 4 momentin sisältämän täytäntöönpanotapaa koskevan lakiviittauksen lisäksi on tärkeää, että sakon täytäntöönpanosta

annettua lakia on esitetty muutettavaksi siten, että lain soveltamisalaa koskevaan 1 §:n 2 momentin luetteloon lisättäisiin luotsauslain 67 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Ehdotetun luotsauslain 69 §:n 4 momentissa on otettu hyvin huomioon seuraamusmaksun vanhentuminen, sillä seuraamusmaksu vanhenisi viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen ratkaisun antamisesta. Ehdotettu seuraamusmaksu voidaan määrätä myös luonnolliselle henkilölle. Ehdotetun lain 69 §:ään olisi syytä edellä mainitusta syystä lisätä säännös siitä, että ”seuraamusmaksu raukeaa, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee”. Säännös vastaisi rikoslain 8 luvun 16 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan sakko raukeaa tuomitun henkilön kuollessa.

Ehdotetun lain 69 §:n säännöskohtaisesta perustelusta ilmenee, että seuraamusmaksusta ei perittäisi korkoa. ORK pitää tärkeänä, että seuraamusmaksun korottomuus on todettu erikseen perustelutekstissä. Maininnalla on selventävä informatiivinen merkitys sekä maksuvelvollisille että maksuasioita käsittelevien eri viranomaisten henkilöstölle. ORK kiinnittää huomiota siihen, että säännöskohtaisissa perusteluissa ei ole erikseen todettu, että liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegion määräämä seuraamusmaksu olisi täytäntöönpanokelpoinen vain lainvoimaisena. ORK katsoo, että hallinnolliset seuraamusmaksut ovat luonteeltaan rangaistusluonteisia seuraamuksia, joita koskevat samat yleiset sääntelyn periaatteet kuin rikosoikeudellisia rangaistuksia. ORK pitää tärkeänä, että seuraamusmaksun täytäntöönpanokelpoisuus vain lainvoimaisena olisi tästä syystä todettu erikseen perustelutekstissä esimerkiksi seuraavalla tavalla: ”Toimivaltaisen viranomaisen päätös hallinnollisesta seuraamusmaksusta on täytäntöönpanokelpoinen, kun päätös on saanut lainvoiman.”

Esityksen mukaan liikenne- ja viestintävirastolle ei arvioida koituvan merkittävää lisätyötä luotsauslain mukaisten tilanteiden osalta, koska epäiltyjä laiminlyöntejä on tähän mennessä ollut vuosittain 0–4 kappaletta. Mikäli seuraamusmaksujen määrä jäisi esityksessä mainitulle noin 0–4 vuositasolle, niin ainakin alkuvaiheessa seuraamusmaksujen perintä toteutettaisiin ORK:ssa manuaalisesti. Jos myöhemmin ilmenisi, että seuraamusmaksuja määrättäisiin vuositasolla runsaasti, asiaa jouduttaisiin arvioimaan uudelleen. Edellä mainitusta syystä ORK:n perintäjärjestelmä Rajsaan tallennettaisiin vain täytäntöönpanon perustetta koskevat tiedot, mutta varsinainen perintä toteutettaisiin manuaalisesti. Riippumatta täytäntöönpanotavasta, jokainen uusi seuraamusmaksu lisää ORK:n henkilötöiden tarvetta. Keskusteluissa oikeusministeriön kanssa on sovittu, että jokaisen uuden seuraamuslajin yhteydessä arvioidaan sen täytäntöönpanosta aiheutuvan lisähenkilötöiden määrä, vaikka lisähenkilötöiden määrä yhtä uutta seuraamuslajia kohti olisi vähäinen. Kun uusia seuraamuslajeja tulee jatkuvasti lisää, ORK:n lisähenkilötöiden tarvetta on tarpeen arvioida pidemmällä aikajaksolla viraston tulosohtausmenettelyssä. Tällä perusteella nyt arvioidaan, että ehdotettuun lakiin perustuvien uusien seuraamusmaksujen johdosta tarvittava lisähenkilöstön määrä ORK:lle on 0,1 henkilötyövuotta.

Kivinen Jussi  
Oikeusrekisterikeskus

Pitkänen Tero  
Oikeusrekisterikeskus